

**THÓI QUEN
ĐỌC TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

**BÁO CÁO THỊ TRƯỜNG
QUÝ II + III/2019**

**THÓI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

NỘI DUNG

- 1. Xu hướng phát triển của thị trường truyện tranh online**
- 2. Tiềm năng của thị trường truyện tranh online ở Việt Nam**
- 3. Thói quen đọc truyện tranh online của độc giả Việt Nam**
- 4. Cơ hội cho truyện tranh bản quyền online ở Việt Nam**

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN CỦA THỊ TRƯỜNG TRUYỆN TRANH ONLINE THẾ GIỚI

Truyện tranh online được chia thành hai loại:

- Digital Comic and Graphic Novels (truyện tranh số hoá): Bản online của truyện tranh/ tạp chí truyện tranh đã xuất bản dưới dạng bản giấy
- Webcomics: Truyện tranh chỉ được phát hành trên các Website/ Ứng dụng trên điện thoại trước khi có dạng bản giấy

Nguồn: [1]. [2].

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN CỦA THỊ TRƯỜNG TRUYỆN TRANH ONLINE THẾ GIỚI

Theo dự báo, quy mô thị trường sách điện tử sẽ toàn cầu sẽ liên tục tăng và đạt 29,43 tỷ USD vào năm 2024, trong đó, thị phần truyện tranh số hoá (Comic and Graphic Novels) dự kiến đạt 10% (tương đương 2.94 tỷ USD)

Nguồn: [3], [4].

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

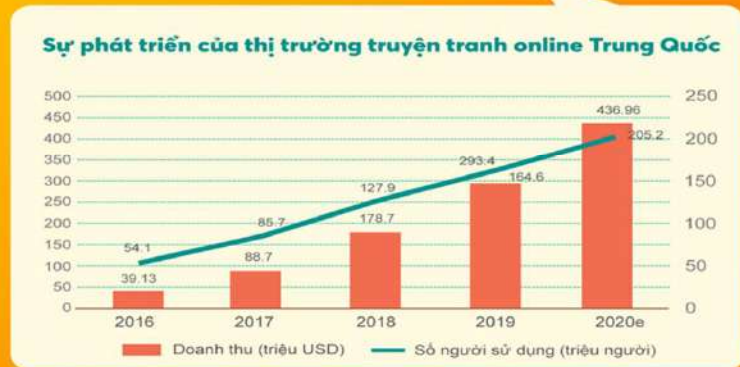
XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN CỦA THỊ TRƯỜNG TRUYỆN TRANH ONLINE THẾ GIỚI

Còn ở thị trường Webcomics, hai đại diện tiêu biểu nhất là Webtoon (Hàn Quốc) và Manhua (Trung Quốc) đã đạt tốc độ tăng trưởng cao và liên tục trong những năm qua

- Trung Quốc: Số người đọc truyện tranh online dự kiến vượt 200 triệu người, tương đương doanh thu 3.35 tỷ NDT (~437tr USD)
- Hàn Quốc: Quốc gia có nền Webtoon phát triển vượt bậc dự kiến đạt 1000 tỷ Won

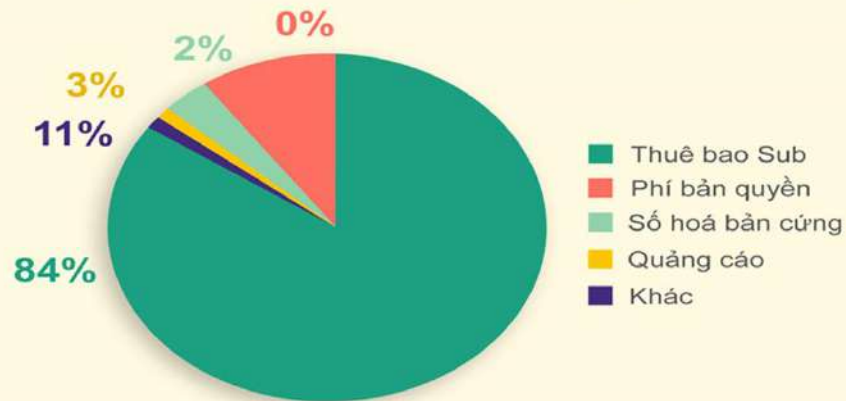
Nguồn: [5], [6]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN CỦA THỊ TRƯỜNG TRUYỆN TRANH ONLINE THẾ GIỚI

Cơ cấu doanh thu truyện tranh online Trung Quốc (2019)

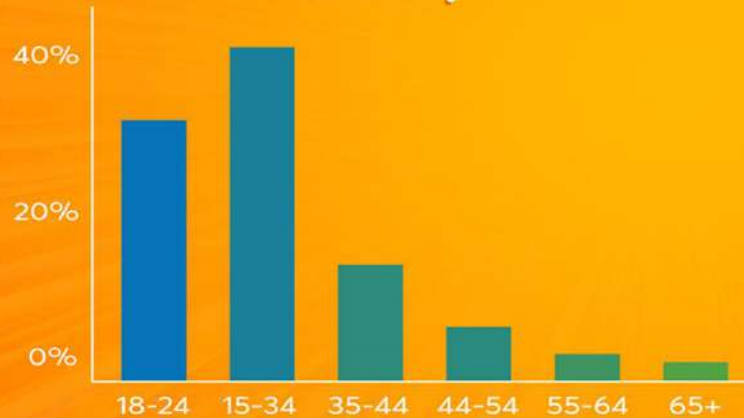
Nguồn doanh thu chính của thị trường truyện tranh online Trung Quốc đến từ hoạt động trả phí thuê bao của các website, ứng dụng truyện tranh

Nguồn: [5].

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

NHÂN KHẨU HỌC CỦA ĐỘC GIẢ TRUYỆN TRANH ONLINE TRÊN THẾ GIỚI

Phân bố độ tuổi

Nguồn: [7].

Ở mảng nội dung truyện tranh số hoá, tỷ lệ nam giới đọc truyện tranh chiếm tới 75.49% - độ tuổi phổ biến nhất là từ 25 - 34 tuổi

Phân bố giới tính

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

**NHÂN KHẨU HỌC CỦA ĐỘC GIẢ
TRUYỆN TRANH ONLINE TRÊN THẾ GIỚI**

Tỷ lệ đọc truyện tranh Webcomics (theo độ tuổi)

■ Dưới 24 ■ 25-24 ■ Còn lại

Ở mảng truyện tranh Webcomic, cơ cấu độc giả truyện tranh theo độ tuổi và giới tính có sự khác biệt lớn với truyện tranh số hoá. Độ tuổi chính của độc giả đọc Webcomic là dưới 24 tuổi (45% tổng số bản đọc). Tỷ lệ Nam - Nữ đọc truyện tranh khá cân bằng.

■ Nam ■ Nữ

Nguồn: [5], [8], [9]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

TIỀM NĂNG CỦA THỊ TRƯỜNG TRUYỆN TRANH ONLINE VN

Tổng dân số

96.96 triệu người
Dân số thành thị **36%**

Số thiết bị Smartphone
(điện thoại thông minh)

43.7 triệu thiết bị

Số người sử dụng
Internet

64.00 triệu người
chiếm **66%** dân số

Tỷ lệ sử dụng
Internet hàng ngày

94%

Với tỷ lệ người sử dụng internet cao - lên tới 66%, số lượng người đang sử dụng các thiết bị smartphone lên tới 43,7 triệu, Việt Nam là thị trường tiềm năng cho thị trường nội dung số như truyện tranh online.

Nguồn: [10], [15]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

TIỀM NĂNG CỦA THỊ TRƯỜNG TRUYỆN TRANH ONLINE VN

Tỷ lệ người biết đọc
95%

Trung học cơ sở
5,603,000

Trung học phổ thông
2,578,000

Số lượng học sinh - sinh viên

Trung cấp
sư phạm
11,700

Cao đẳng
sư phạm
44,500

Đại học
chính quy
1,443,000

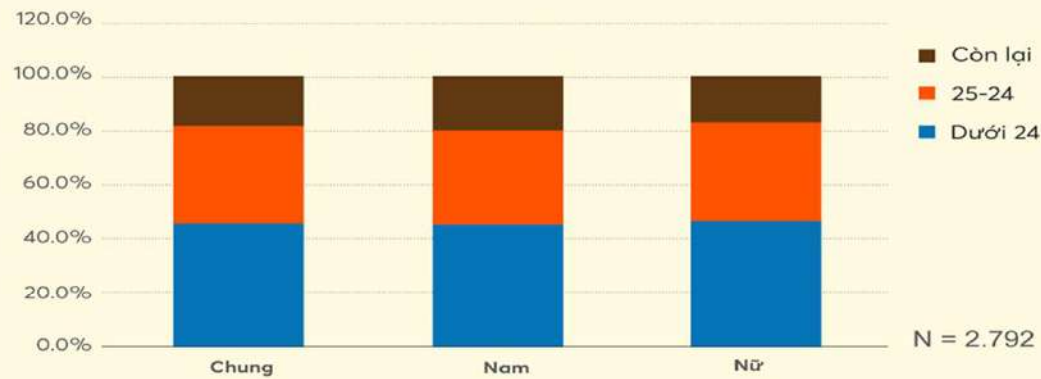
Việt Nam có tỷ lệ người biết đọc gần như cao nhất thế giới (95%) và tỷ lệ học sinh - sinh viên đông (~10% dân số cả nước)

Nguồn: [8]. [15]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

ĐỘ TUỔI TRUNG BÌNH CỦA ĐỘC GIẢ TRUYỆN TRANH ONLINE VN

Độ tuổi trung bình của độc giả truyện tranh online

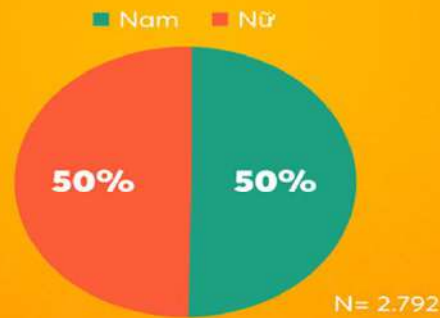
Độ tuổi đọc truyện tranh online phổ biến nhất của bạn đọc Việt Nam là từ dưới 24 tuổi, tương tự độ tuổi trung bình của độc giả Webcomic Trung Quốc - Hàn Quốc

Nguồn: [15], [17]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

GIỚI TÍNH CỦA ĐỘC GIẢ TRUYỆN TRANH ONLINE VN

Theo khảo sát, tỷ lệ bạn đọc nữ đọc truyện tranh là 49.89%, tương tự tỷ lệ đọc Webcomics của Trung Quốc và Hàn Quốc

Giới tính của độc giả đọc truyện tranh online

Nguồn: [15], [17]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

TIỀM NĂNG CỦA THỊ TRƯỜNG TRUYỆN TRANH ONLINE VN

Độ tuổi trung bình của độc giả truyện tranh online

Dung lượng thị trường truyện tranh online Việt Nam ước tính khoảng 2.5 triệu người thường xuyên đọc/ tháng - tương đương với quy mô khoảng 4 triệu USD/năm

Theo xu thế chung của thị trường truyện tranh châu Á và thế giới, thị trường truyện tranh online ở Việt Nam dự kiến sẽ tăng trưởng liên tục trong giai đoạn tới

2.5 triệu độc giả

Nguồn: [7], [13], [14], [17]

**THÓI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

THÓI QUEN ĐỌC TRUYỆN TRANH ONLINE CỦA ĐỘC GIẢ VIỆT NAM

Điện thoại là thiết bị phổ biến nhất mà độc giả Việt Nam sử dụng để đọc truyện tranh online

Ngoài ra, 9.3% bạn đọc được khảo sát thường sử dụng nhiều hơn 2 thiết bị để đọc truyện tranh mỗi ngày

Thiết bị sử dụng để đọc truyện tranh

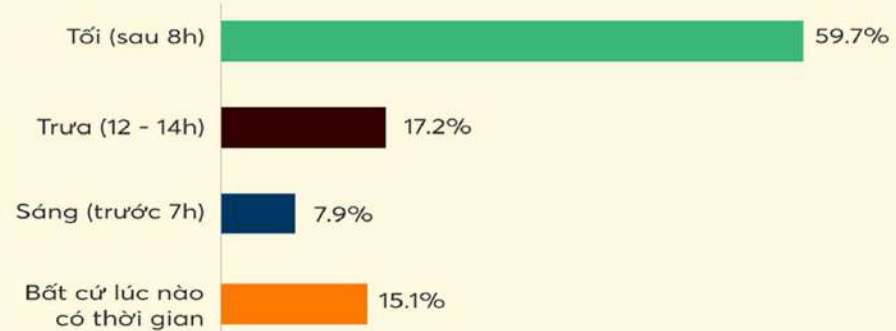
Nguồn: [15]. [17]

THỜI QUEN ĐỌC TRUYỆN TRANH ONLINE Ở VIỆT NAM

THỜI GIAN ĐỌC TRUYỆN CỦA ĐỘC GIẢ

Buổi tối (sau 8h) là thời gian mà độc giả truyện tranh hay đọc truyện nhất
Theo khảo sát, có 15.1% độc giả quan tâm đến nội dung truyện đang theo dõi, chỉ cần có thời gian rảnh là sẽ đọc truyện, không phân biệt thời gian

Thời gian thường đọc truyện tranh online

Nguồn: [15]. [17]

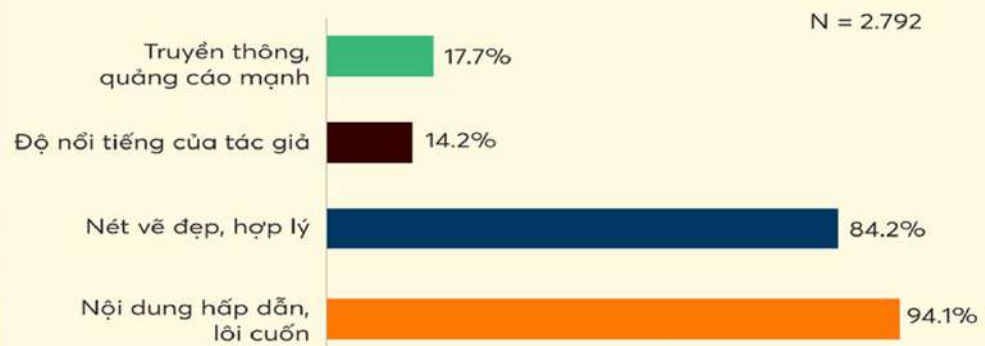
**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

YẾU TỐ QUYẾT ĐỊNH ĐỂ THEO DÕI MỘT BỘ TRUYỆN

94.1% bạn đọc cho rằng nội dung là yếu tố quyết định để theo dõi 1 bộ truyện.

Sự nổi tiếng của tác giả hoặc tác động bổ sung của truyền thông chỉ níu kéo khoảng 15% độc giả tiếp tục ở lại với bộ truyện

Yếu tố quyết định để theo dõi một bộ truyện

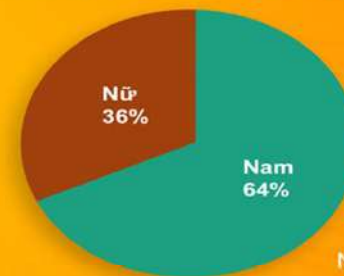
Nguồn: [15], [16], [17]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

**MỨC ĐỘ SẴN SÀNG TRẢ PHÍ
ĐỂ ĐỌC TRUYỆN TRANH ONLINE**

Chỉ có 23.5% độc giả tham gia khảo sát đã từng trả phí để đọc truyện tranh online, trong đó, lượng bạn đọc nam đã trả phí để đọc truyện gấp đôi số bạn đọc nữ

Mức độ sẵn sàng trả phí

	Tổng	Nam	Nữ
Đã trả	659	425	234
Chưa từng	2133	697	1436

Nguồn: [15], [16], [17]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

MỨC ĐỘ SẴN SÀNG TRẢ PHÍ ĐỂ ĐỌC TRUYỆN TRANH ONLINE

Dưới 40k/ tháng là số tiền mà độc giả sẵn sàng chi trả để đọc truyện online (trong đó nam giới sẵn sàng chi trả nhiều hơn nữ giới với 38.5% sẵn sàng chi trả hơn 40k/ tháng, con số này là

Nguồn: [15]. [17]

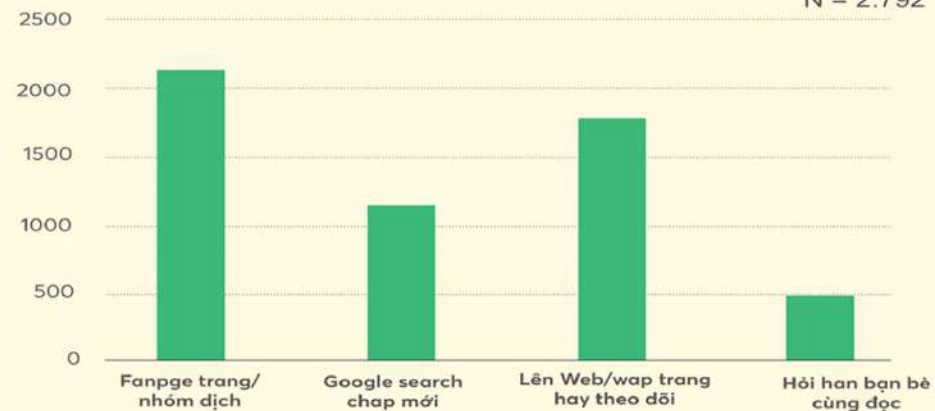
**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

**NƠI CẬP NHẬT THÔNG TIN
ĐỌC TRUYỆN TRANH ONLINE**

Fanpage (Facebook) là kênh bạn đọc cập nhật thông tin nhanh nhất về lịch lên truyện - sau đó là các trang truyện mà độc giả thường xuyên theo dõi

Nơi cập nhật thông tin truyện tranh online của độc giả

N = 2.792

Nguồn: [15]. [17]

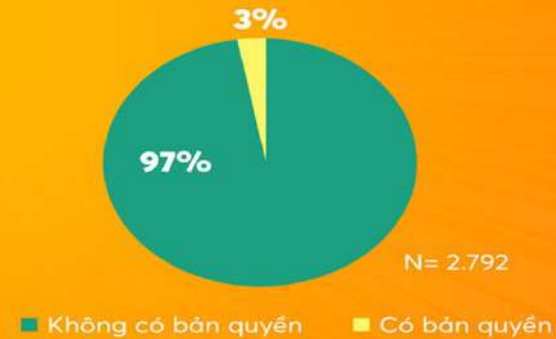
**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

Ở Việt Nam, tỷ lệ truyện tranh Bản quyền online được khai thác chiếm tỷ lệ rất nhỏ so với truyện tranh không bản quyền

=> Đây là một trong những rào cản cạnh tranh lớn đối với các đơn vị hoạt động kinh doanh trong lĩnh vực truyện tranh Bản quyền online ở Việt Nam

Tỷ lệ truyện tranh bản quyền ở Việt Nam

Nguồn: [14], [15], [17]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

**TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE
Ở VIỆT NAM**

Chỉ 4% độc giả đọc truyện tranh online quan tâm đến vấn đề bản quyền và chỉ đọc những chuyện đã có Bản quyền hợp pháp, số còn lại không quan tâm hoặc có quan tâm nhưng không đặt nặng vấn đề này

=> Ý thức về Bản quyền truyện tranh online của độc giả Việt Nam vẫn chưa cao

Tỷ lệ quan tâm tới bản quyền

Nguồn: [15], [17]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

VẤN ĐỀ HIỆN NAY CỦA THỊ TRƯỜNG TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

Đối với tác giả/ dịch giả:

- Cần nơi đưa tác phẩm của mình đến với cộng đồng, sẵn sàng cung cấp miễn phí ban đầu nhưng có thể thu được phí trong tương lai
- Không cần bị phụ thuộc vào các Nhà xuất bản/ Nhà phát hành trong mô hình truyền thống
- Muốn bảo vệ bản quyền tác phẩm của mình

Nguồn: [14], [17]

**THÓI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

VẤN ĐỀ HIỆN NAY CỦA THỊ TRƯỜNG TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

Đối với đơn vị nhà phát hành/ nhà xuất bản:

Phụ thuộc nhiều vào
kênh phân phối và
lượng bán

Thời gian để phát
hành một tác phẩm
truyện tranh mất từ
3 - 6 tháng

Ý thức tôn trọng bản
quyền của độc giả
chưa cao

Số lượng sách tồn
kho lớn, thu hồi vốn
chậm

Nguồn: [14], [18]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

VẤN ĐỀ HIỆN NAY CỦA THỊ TRƯỜNG TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

Đối với người dùng:

Tốc độ cập nhật của truyện tranh bản quyền chậm

Giá bán lẻ cao
(trung bình 3.000đ/chap dài
20 - 30 ảnh)

Thanh toán khó khăn do
chưa có Visa, ATM, Ví điện tử

Nguồn: [14], [17]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

CƠ HỘI CHO TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

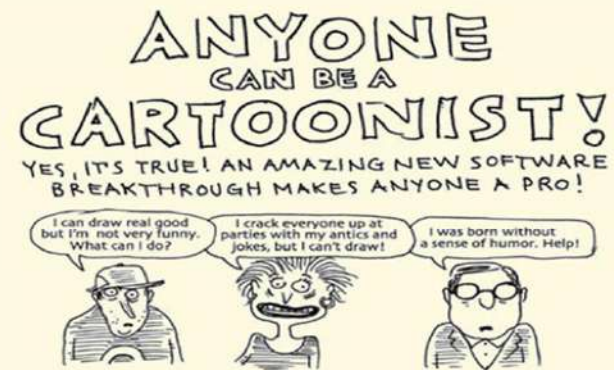
Sự phát triển của mô hình tự xuất bản điện tử đã đưa các tác phẩm đến với công chúng nhanh hơn, đồng thời cũng giảm thiểu chi phí in ấn, phân phối, phát hành - đồng thời cũng giảm áp lực về hàng tồn kho cho đơn vị sản xuất

Nguồn: [14], [18]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

CƠ HỘI CHO TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

Hiện nay có rất nhiều công cụ, phần mềm giúp các tác giả có thể vẽ truyện tranh một cách đơn giản, nhanh chóng - bất cứ ai cũng có thể trở thành tác giả vẽ truyện tranh để vẽ nên những câu chuyện - ý tưởng của chính mình

Nguồn: [19], [20]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

CƠ HỘI CHO TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

Google Play
Books

manwa

comi

iBooks

Waka

MANGATOON

Nhiều ứng dụng đọc truyện tranh bản quyền online, có trả phí đã ra đời, tạo cơ hội cho tác giả truyện tranh và các nhà phát hành nước ngoài giới thiệu truyện tranh bản quyền online tới độc giả.

Độc giả có nhiều phương thức lựa chọn thanh toán mua/ đọc truyện như mua lẻ/ đăng ký gói cước để đọc truyện với mức giá từ 30.000đ - 50.000đ/tháng

Nguồn: [15]. [21]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

CƠ HỘI CHO TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

Nhiều ứng dụng đọc truyện tranh bản quyền online đã có những phương thức thanh toán giúp độc giả thanh toán dễ dàng hơn.

Thanh toán trực tiếp qua tài khoản điện thoại

Thanh toán qua tài khoản Apple, Google Play

Các hình thức ví điện tử, Visa, ATM...

=> Độc giả truyện tranh dễ dàng thanh toán để đọc nội dung yêu thích

 Pay

 Pay

Nguồn: [15], [21]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

CƠ HỘI CHO TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

- Ngoài hình thức bán lẻ, nhiều ứng dụng truyện tranh đã cung cấp thêm dạng gói Thuê bao (Sub) với mức giá ưu đãi để bạn đọc tiếp cận nội dung truyện dễ dàng hơn
- Các nội dung truyện tranh Bản quyền online được tác giả trong và ngoài nước cập nhật liên tục hàng ngày, gần như song song với bản gốc

Waka VIP
THƯ VIỆN WAKA
Nghe và đọc sách mọi lúc, mọi nơi, trên mọi thiết bị

Chỉ 1,000đ/ngày đọc mọi cuốn sách bạn thích

30 NGÀY SỬ DỤNG
(30,000 VNĐ)

manwa

Soạn **DKB30** gửi **5282**
50.000đ/tháng

Nguồn: [15], [21]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

CƠ HỘI CHO TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

9/8/2019

8/10/2019

1/10/2019

24/07/2019

24/07/2019

Các đơn vị cung cấp bản quyền truyện tranh Hàn Quốc, Trung Quốc, Nhật Bản đánh giá cao tiềm năng của thị trường truyện tranh Việt Nam và mong muốn tổ chức những dự án phát triển xuất bản Việt Nam và Hàn Quốc. => Đây là cơ hội để các đơn vị kinh doanh truyện tranh bản quyền tiếp xúc với những nội dung chất lượng cho người dùng

Nguồn: [22], [23], [24]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

CƠ HỘI CHO TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

Trong năm 2019, hàng loạt website/ kênh youtube đã phải ngừng hoạt động, hạ nội dung vì phạm bản quyền hoặc bị khoá tài khoản, mất kênh vĩnh viễn.

=> Trong thời gian tới, hoạt động rà soát vi phạm bản quyền của Hàn Quốc (Naver, Kakao, Lezhin,...) và Trung Quốc (Tencent, Alibaba...) sẽ gắt gao hơn nữa, điều này sẽ giúp các đơn vị kinh doanh truyện tranh bản quyền chân chính có cơ hội phát triển và tiếp cận với người dùng

Nguồn: [25], [26]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

CƠ HỘI CHO TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

Chế tài xử lý vi phạm bản quyền nội dung ở Việt Nam đã và đang ngày càng siết chặt:

- Chế tài hành chính: phạt tiền từ 15 - 35tr và có thể áp dụng các biện pháp bổ sung như tịch thu phương tiện, tiêu hủy hàng hoá vi phạm
- Chế tài hình sự: khởi tố, điều tra, truy tố và xét xử theo quy định của pháp luật hình sự và tố tụng hình sự
- Chế tài dân sự: ngừng hành vi vi phạm, bồi thường thiệt hại xâm phạm sở hữu trí tuệ

Nguồn: [27], [28]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

CƠ HỘI CHO TRUYỆN TRANH BẢN QUYỀN ONLINE Ở VIỆT NAM

Cũng như thị trường truyện tranh thế giới nói chung và Webcomic nói riêng, Truyện tranh bản quyền online Việt Nam đang đứng trước cơ hội lớn để phát triển. Để thành công, các đơn vị kinh doanh bản quyền cần nắm bắt các chìa khoá:

**Nguồn truyện tranh
Bản quyền chất lượng**

**Nền tảng ứng dụng,
hạ tầng kỹ thuật tốt**

**Kênh thanh toán
đơn giản, thuận tiện**

**Ý thức về bản quyền của
độc giả đọc truyện tranh**

Nguồn: [15], [17]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

DỰ ÁN TRUYỆN TRANH MỚI CỦA WAKA

The logo for Manwa, featuring the word "manwa" in a lowercase, rounded, teal-colored font. The letter 'm' is stylized with a small orange shape above it.

Thị trường truyện tranh Việt Nam đang có tốc độ tăng trưởng mạnh lên tới 20-30%/năm nhờ sự phổ biến nhanh chóng của smartphone, máy tính bảng và sở thích đọc truyện tranh của nhiều thế hệ người Việt. Tuy nhiên, trên thị trường vẫn chưa có một ứng dụng truyện tranh bản quyền nào có thể đảm bảo cả về bản quyền lẫn sự thuận tiện trong trải nghiệm đọc và thanh toán cho người dùng.

Chính vì vậy, ngày 18/12/2019, Waka đã hợp tác cùng Tổng công ty viễn thông Viettel chính thức cung cấp Ứng dụng truyện tranh bản quyền trên di động dành riêng cho thuê bao Viettel có tên MANWA - Ứng dụng kỳ vọng sẽ trở thành một trong những ứng dụng truyện tranh bản quyền hàng đầu tại thị trường Việt Nam trong thời gian tới.

Nguồn: [17]. [19]

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Wikipedia.org. 2018. Webcomic - Digital Comic. <https://en.wikipedia.org>
2. Shopback.my. 2019. Webcomics: Here's Where To Read Korean Style Digital Comics. <https://www.shopback.my/blog/webcomics-korean-digital>
3. PRnewswire. 2017. The global E-book market is set to reach USD 29.43 billion by 2024. <https://www.prnewswire.com/news-releases/the-global-e-book-market-is-set-to-reach-usd-2943-billion-by-2024-300558208.html>
4. Hexaresearch. 2017. E-book Market Size and Forecast, By Genre And Trend Analysis, 2014 - 2024. <https://www.hexaresearch.com/research-report/e-book-market>
5. IResearchchina. 2019. 2019年漫画二次元人群价格白皮书 <http://report.iresearch.cn/report/201912/3496.shtml>
6. Pulsenews. 2019. Webcomics pose as new power behind K-wave with revenue to near \$1 bn next year. <https://pulsenews.co.kr/view.php?year=2019&no=880894>

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

TÀI LIỆU THAM KHẢO

7. Exoclick. 2019. THE MANGA AND ANIME MARKET IS BIG BUSINESS <https://www.exoclick.com/the-manga-and-anime-market-is-big-business/>
8. Brunch.co.kr. 2017. 웹툰 플랫폼 별 사용자 특징 분석! <https://brunch.co.kr/@mobiinside/774>
9. Naver.com. 2019. 웹툰, 모바일 콘텐츠의 차기 대세 <https://m.blog.naver.com/how2invest/221650760128>
10. Data Report. 2019. Vietnam Digital 2019. <https://datareportal.com/reports/digital-2019-vietnam>
11. Tổng Cục thống kê. 2019. Số lượng học sinh, sinh viên Việt Nam. <https://www.gso.gov.vn/>
12. Naver.com. 2019. Annual Report 2019. https://www.navercorp.com/navercorp_/ir/annualReport/2019/NAVER_AR_2018_Eng.pdf

**THÓI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

TÀI LIỆU THAM KHẢO

13. Webtoon. 2019. Webtoons: The next frontier in global mobile content. <https://www.webtoons.com/>
14. Cục Bản quyền tác giả. 2019. Hội thảo về Thực thi quyền tác giả, quyền liên quan tại Việt Nam. <http://www.cov.gov.vn/>
15. Waka. 2019. Hệ thống phân tích dữ liệu Big Data Waka. <https://waka.vn>
16. Kilala - Cầu nối văn hoá Việt - Nhật. 2019. Yếu tố nào khiến người Việt đọc truyện tranh bản quyền? <https://kilala.vn/phong-cach-song/yeu-to-nao-khien-nguoi-viet-doc-truyen-tranh-ban-quyen.html>
17. Waka. 2019. Khảo sát về thói quen đọc truyện tranh online của độc giả Việt Nam.
18. Expresswriters. 2019. How The Publishing Industry is Changing in an Internet-Based Era <https://expresswriters.com/how-the-publishing-industry-is-changing/>

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

TÀI LIỆU THAM KHẢO

19. Mythuat.info. 2019. HƯỚNG DẪN CÁCH VẼ TRUYỆN TRANH CHO NGƯỜI MỚI BẮT ĐẦU. <https://mythuat.info/cach-ve-truyen-tranh/>
20. Piunikaweb. 2019. Why Chinese Manhuas are giving tough competition to Japanese Mangas? <https://piunikaweb.com/2019/11/25/chinese-manhua-comics-vs-japanese-manga/>
21. Waka. 2019. Waka và Viettel ra mắt ứng dụng đọc truyện tranh bản quyền Manwa <https://waka.vn/tin-tuc/waka-va-viet-tel-ra-mat-ung-dung-doc-truyen-tranh-ban-quyen-manwa-n9Y4W.html>
22. Nguyễn Thị Hiến. 2018. Korean Manhwa and the adoption of Vietnamese Youth - focusing on Manhwa and Webtoon. <http://stdj.scienceandtechnology.com.vn>
23. Cục Bản quyền tác giả. 2019. <http://cov.gov.vn/>

**THỜI QUEN ĐỌC
TRUYỆN TRANH ONLINE
Ở VIỆT NAM**

TÀI LIỆU THAM KHẢO

24. Zing. 2019. Xuất bản Việt Nam là một thị trường cơ tiềm năng lớn. <https://news.zing.vn/xuat-ban-viet-nam-la-mot-thi-truong-co-tiem-nang-lon-post970063.html>
25. Policetv.co.kr. 2019. 2019년 저작권 침해 해외사이트 합동단속 결과 <http://www.policetv.co.kr/news/articleView.html?idxno=5721>
26. Toquoc.vn. 2019. Thực trạng vi phạm bản quyền trên internet tại Nhật Bản. <http://toquoc.vn/thuc-trang-vi-pham-ban-quyen-tren-internet-tai-nhat-ban-20190812113722218.htm>
27. TGSlaw. 2019. 3 chế tài xử lý xâm phạm sở hữu trí tuệ theo quy định của pháp luật <https://tgs-law.vn/che-tai-xu-ly-xam-pham-so-huu-tri-tue.html>
28. Luatminhkhue. 2019. Mức xử phạt lỗi vi phạm bản quyền với cá nhân và công ty? <https://luatminhkhue.vn/muc-xu-phat-loi-vi-pham-ban-quyen-voi-ca-nhan-va-cong-ty-.aspx>